

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUD-HUQUQ ISLOHOTLARINING ZAMONAVIY BOSQICI

Ulmasov Muhridin Bobir o'g'li

Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti

Yurisprudensiya yo'nalishi 2-kurs talabasi

E-mail: ulmasovmuhridin426@gmail.com

Tel: +998 94 000 03 13

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan sud-huquq islohotlarining zamonaviy bosqichi, ularning mazmun-mohiyati, asosiy yo'nalishlari hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilishdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, sud hokimiyatining mustaqilligini ta'minlash, odil sudlov sifatini oshirish, sud tizimini raqamlashtirish, sudlar faoliyatining ochiqligi va shaffofligini kuchaytirish, advokatura institutini rivojlantirish hamda xalqaro huquqiy standartlarni milliy qonunchilikka implementatsiya qilish masalalari yoritilgan. Muallif tomonidan sud-huquq islohotlarining davlat va jamiyat taraqqiyotidagi strategik ahamiyati hamda ularning istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari yuzasidan ilmiy xulosalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: sud-huquq islohoti, odil sudlov, sud hokimiyati, qonun ustuvorligi, inson huquqlari, sud mustaqilligi, raqamli sud, advokatura, huquqiy davlat, demokratik islohotlar.

Huquqiy demokratik davlat barpo etish jarayonida sud hokimiyatining mustaqilligi va odil sudlovning samarali faoliyat yuritishi alohida ahamiyat kasb etadi. Davlat boshqaruvining barcha bo'g'inlarida qonun ustuvorligini ta'minlash, inson huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish hamda fuqarolarning sudlarga bo'lgan ishonchini mustahkamlash sud-huquq islohotlarining asosiy maqsadi

hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida keyingi yillarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar sud tizimining tashkiliy-huquqiy asoslarini tubdan takomillashtirishga, odil sudlov sifatini oshirishga va xalqaro standartlarga mos zamonaviy sud tizimini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida sud-huquq tizimining faoliyatini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Ushbu islohotlar natijasida sudlarning mustaqilligini mustahkamlash, fuqarolarning sud himoyasiga bo'lgan konstitutsiyaviy huquqlarini ta'minlash, sud qarorlarining qonuniyligi va adolatliligini oshirish, korrupsiyaviy omillarni kamaytirish hamda sud tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bo'yicha muhim natijalarga erishilmoqda.

-huquq islohotlari mamlakatda qonun ustuvorligini ta'minlashning muhim omili sifatida jamiyatning barcha sohalariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda sud hokimiyatining mustaqilligini yanada kuchaytirishga qaratilgan institutsional o'zgarishlar amalga oshirildi. Xususan, sudyalarni tanlash, tayinlash va faoliyatini baholashning shaffof mexanizmlari joriy etildi. Sudyalar faoliyatiga noqonuniy aralashuvning oldini olish bo'yicha huquqiy kafolatlar kuchaytirildi. Mazkur chora-tadbirlar sud qarorlarining xolisligi va adolatliligini ta'minlash, fuqarolarning odil sudlovga bo'lgan ishonchini oshirish hamda sud hokimiyatining haqiqiy mustaqilligini qaror toptirishga xizmat qilmoqda.

Sud-huquq islohotlarining muhim yo'nalishlaridan biri inson huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish mexanizmlarini takomillashtirish hisoblanadi. Konstitutsiyaviy islohotlar natijasida inson manfaatlari davlat organlari faoliyatining bosh mezoni sifatida e'tirof etildi. Sudlarda tortishuv tamoyili yanada mustahkamlandi, aybsizlik prezumpsiyasi amalda keng qo'llanila boshlandi, fuqarolarning malakali yuridik yordam olish huquqi yanada kengaytirildi. Natijada fuqarolarning qonuniy manfaatlarini himoya qilish darajasi sezilarli ravishda oshib,

sud qarorlarining adolatligi va sifati yaxshilanmoqda. Raqamli texnologiyalarni sud tizimiga joriy etish zamonaviy sud-huquq islohotlarining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib qolmoqda. Elektron sud tizimi, onlayn murojaatlar, videokonferensiya orqali sud majlislarini o'tkazish, elektron hujjat aylanishi va avtomatlashtirilgan ish taqsimoti sud faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Ushbu texnologiyalar fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari uchun sudlarga murojaat qilishni yengillashtirib, ortiqcha vaqt va xarajatlarning kamayishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, sud jarayonlarining ochiqligi va shaffofligi ham yanada kuchaymoqda.

Sud-huquq islohotlarining yana bir muhim yo'nalishi advokatura institutini rivojlantirish va fuqarolarning sifatli yuridik yordam olish imkoniyatlarini kengaytirishdan iboratdir. Advokatlarning protsessual huquqlari kengaytirildi, ularning kasbiy faoliyatiga asossiz aralashuvlarga yo'l qo'yimaslik bo'yicha huquqiy kafolatlar mustahkamlandi. Bu esa taraflarning tengligi va tortishuv tamoyilining to'laqonli amalga oshirilishiga xizmat qilmoqda. Malakali himoya institutining rivojlanishi odil sudlovning ajralmas qismi sifatida sud qarorlarining qonuniyligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Iqtisodiy va investitsiyaviy munosabatlarning rivojlanishi sud-huquq tizimiga yangi vazifalarni yuklamoqda. Investorlar huquqlarini himoya qilish, tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi nizolarni tezkor va adolatli hal etish hamda xalqaro arbitraj standartlariga mos huquqiy muhitni yaratish bo'yicha izchil ishlar amalga oshirilmoqda. Bunday yondashuv mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish, xususiy mulk daxlsizligini ta'minlash va iqtisodiy rivojlanishga qulay sharoit yaratishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Sud tizimining ochiqligi va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish ham islohotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Sud qarorlarining e'lon qilinishi, ochiq sud majlislarining o'tkazilishi, ommaviy axborot vositalari va fuqarolik

jamiyati institutlari bilan hamkorlikning kengayishi sud faoliyatining shaffofligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bunday yondashuv fuqarolarning sud tizimiga bo'lgan ishonchini oshirish bilan bir qatorda, korrupsiyaning oldini olish va odil sudlov sifatini yuksaltirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Sud-huquq islohotlarining istiqboldagi ustuvor vazifalari qatoriga sud amaliyotining bir xilligini ta'minlash, sun'iy intellekt elementlarini huquqiy axborot tizimlariga bosqichma-bosqich joriy etish, sud qarorlarini ijro etish samaradorligini oshirish hamda sudyalarning va huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarining kasbiy malakasini muntazam ravishda rivojlantirish kiradi. Ushbu yo'nalishlarda olib borilayotgan ishlar mamlakatda zamonaviy, adolatli va fuqarolar manfaatlariga xizmat qiluvchi sud tizimini shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan zamonaviy sud-huquq islohotlari huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Sud hokimiyatining mustaqilligini mustahkamlash, inson huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish, sudlar faoliyatining ochiqqligi va shaffofligini ta'minlash hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish natijasida odil sudlov sifati sezilarli darajada yuksalmoqda. Kelgusida ushbu islohotlarni izchil davom ettirish, xalqaro huquqiy standartlarni yanada kengroq tatbiq etish va sud tizimini doimiy ravishda takomillashtirish mamlakatda qonun ustuvorligini mustahkamlash, fuqarolarning sud tizimiga bo'lgan ishonchini oshirish hamda barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashning muhim huquqiy kafolati bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining ****Sudlar to'g'risida****gi Qonuni.

3. O‘zbekiston Respublikasining ****Sudyalar oliy kengashi to‘g‘risida****gi Qonuni.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sud-huquq tizimini yanada isloh qilishga oid farmon va qarorlari.

5. O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi materiallari.